

Par anatomijas profesora Gastona Bakmaņa (1883–1964) dzimtas varbūtējām libiskajām saknēm

Rīta Grāvere

Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzejs, Latvija

Ievads. Anatomijas profesors Gastons Bakmanis savas darbības laikā Rīgā (1920–1925) labprāt dalījās pārdomās par savas dzimtas saknēm, pārsteidzot asistentus ar stāstiem par iespējamiem libiešu senčiem viņa dzimtā. Vēl Zviedrijā būdams, pārlūkojot savu senču radurakstus, vācot izziņas materiālus gan Zviedrijas, gan ārzemju muzejos un vēstures arhīvos, viņš atklāja tajos “libiešu gēnus”, kas raisīja viņā interesi par latviešu un libiešu senvēsturi un bija viens no iemesliem pieņemt Latvijas uzaicinājumu ieņemt Anatomijas institūta vadītāja amatu Rīgā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Izmantojot Rīgas Stradiņa universitātes Anatomijas muzejā glabātos Jēkaba Prīmaņa 1938. gada Vidzemes jūrmalas ekspedīcijas antropoloģiskos materiālus, pārbaudīt Bakmaņu dzimtas leģendu par varbūtējiem dzimtas libiešu senčiem, salīdzinot iegūtos datus ar vēsturiskajiem 17.–19. gadsimta dokumentiem.

Rezultāti. Profesora J. Prīmaņa 1938. gadā īstenotie Vidzemes jūrmalas antropoloģiskie pētījumi ar tajos ietvertu sociālo, medicīnisko, ģeoloģisko un antropoloģisko programmu ļauj arī uz Bakmaņa hipotēzi par viņa iespējamiem libiešu senčiem paraudzīties ar citām acīm. Starp Duntē pagasta iedzīvotājiem Gulbišu mājās pētnieki sastapa vairākus Bakmaņu ģimenes locekļus – tolaik 78 gadus veco saimnieku Pēteri Bakmani ar sievu un trim dēliem. Bakmaņu dzimtas uzvārds bija dziļi iesakņojies arī citās Duntē pagasta dzimtās. Salīdzinot šos datus ar vēsturiskajiem 17.–19. gadsimta Duntē muižas dokumentiem, atklājās, ka 1826. gadā, kad pirmo reizi dokumentos bija lasāmi māju saimnieku uzvārdi, Duntē muižai piederīgajās Grabu mājās saimniekoja Šimānis (*Simon*) Bakmanis Andreja (*Andrea*) dēls ar ģimeni.

Secinājumi. Bakmaņu uzvārds figurē piecu Duntē pagasta 1938. gada iedzīvotāju sarakstā. Saskatāma arī kāda tieša Bakmaņu dzimtas līnija no 17. gadsimta līdz pat 1938. gadam. 1638. gada iedzīvotāju revīzijas materiāli uzskatāmi atspoguļo, ka 17. gadsimta sākumā pēc postošajiem Livonijas un poļu-zviedru kariem, arī pēc 1601.–1603. gada neražas un 1606. gada mēra epidēmijas novadā ieradās daudz jaunatnācēju. Duntē muižā no 16 mājām astoņās mita jaunienācēji. Interesants ir fakts, ka senākajos ļaužu revīziju sarakstos, īpaši Duntē, parādās latviešiem neraksturīgi vārdi un tēva vārdi ar skandināvisku skanējumu: Tinga, Tinne, Ere (*Ehre*), Lors (*Lohr*), Klimpe, Viljams (*Wiliam*). Duntē izsenis ir zināma leģenda par šai krastā palikušu un apprecējušos zviedru karavīru(-iem). Līdzīgu savas dzimtas leģendu 1938. gadā pētniekiem pavēstīja arī Jānis Vītols, saimnieks no Duntē: “Ap 1650. gadu divi brāļi nonāca no Zviedrijas un apmetās Duntē pagastā,” Viķu un Ūķu mājās, bet J. Vītola senči – Stiebru mājās. Viņu brālis pieņēmis uzvārdu Šnore, bet Stiebru mājas saimnieks – Vītols.

Kopumā 1938. gada Duntē iedzīvotāju antropoloģiskie materiāli nenoliedz, taču arī neapstiprina atsevišķu šī novada dzimtu, arī Bakmaņu, iespējamo saikni ar Zviedriju.